

KİTAP TANITIMI & ELEŞTİRİ / BOOK REVIEW & CRITICISM

Klasik Şiirin Nadide Bahçesi: Şiiristan

Doç. Dr. Kamil Ali Gıyınas
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
kagiynas@gmail.com

Öz

Sözlük anlamı “açma, ayırma” olan “şerh” en basit tanımıyla bir eseri herkes tarafından anlaşılır hâle getirme işlemidir. Türkiye’de metin şerhiyle ilgili ilk teorik yazı Ali Nihad Tarlan tarafından yayımlanmıştır. Sonrasında da birçok araştırmacı metin şerhinin nasıl yapılması gerektiği konusunda yorumlarda bulunmuştur. *Fuzûlî Divanı*’nın gazeller kısmını şerh eden Tarlan’dan sonra da makale, bildiri ve kitap bazında birçok şerh yapılmıştır. Bu yazıda da metin şerhlerinden oluşan ve yakın zamanda yayımlanan *Şiiristan* adlı kitap tanıtılacaktır.

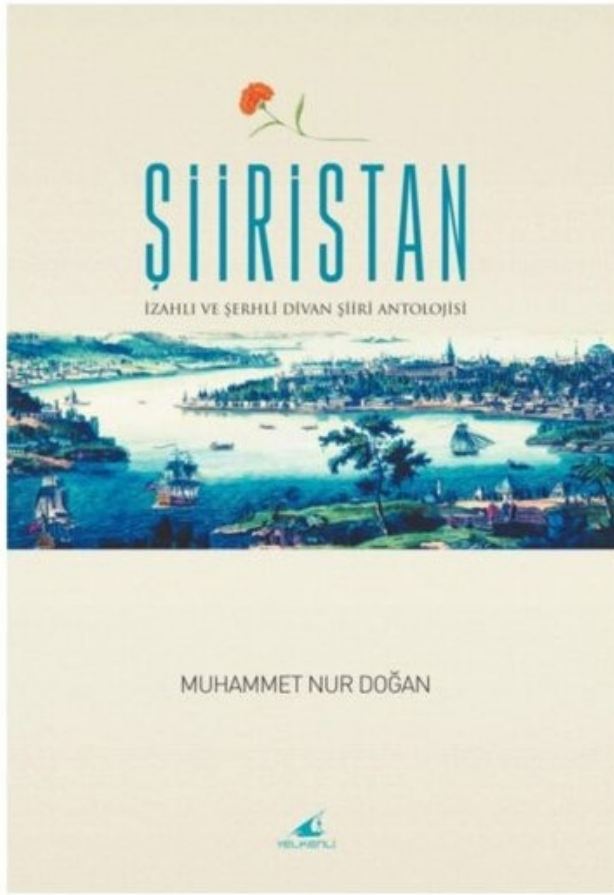
Anahtar Kelimeler: Şerh, metin şerhi, antoloji, Şiiristan.

The Precious Garden of Classical Poetry: Şiiristan

Abstract

Annotation whose lexical meaning in its simplest definition is clarification and separation, is the process of making a work understandable by everyone. The first theoretical work about the text annotation in Turkey has been published by Ali Nihad Tarlan. Afterwards, many researchers commented on how the text commentary should be done. After Tarlan who annotated the ghazals of *Fuzuli Divan*, many annotations were made on the basis of articles, papers and books. In this article, the book named *Şiiristan*, consisting of text commentaries and which has been recently published will be introduced.

Keywords: Commentary, commentary of text, anthology, Şiiristan.

Doğan, M. N. (2017). *Şiiristan – izahlı ve şerhli divan şiiri antolojisi*. İstanbul: Yelkenli Yayınevi. 543 s.

Türkiye’de metin şerhiyle ilgili ilk teorik çalışmayı bir risale hâlinde Ali Nihad Tarlan yayımlamıştır (Tarlan, 1937). Bu risalesinde metin şerhinin ne olduğuna, nasıl yapılması gerektiğine değinmiştir. Risalenin neşrinden önce yayımladığı *Şeyhî Divanını Tetkik* (Tarlan, 1934-1936) adlı eseri de şerh örnekleri ihtiva etmektedir. Yine metin şerhine dair çalışmalarından olan *Divan Edebiyatında Tevhidler* de dört fasikül hâlinde 1936 yılında yayımlanmıştır. Birinci fasikül “Ahmedî, Şeyhî, Sadrî, Rabbânî”, ikinci fasikül “Fuzûlî, Nâbî”, üçüncü fasikül başlıksız, dördüncü fasikül ise “Tasavvufî Tevhidler: Umumî Tasavvuf Esasları” başlıklarıyla İstanbul

Üniversitesi yayınları arasında yayımlanmıştır. Tarlan, bu alanda son olarak Fuzûlî’nin gazellerinin şerhini *Fuzuli Divanı Şerhi* (1985) adıyla neşretmiştir.

Ali Nihad Tarlan’dan sonra da metin şerhiyle ilgili birçok teorik çalışmanın yanı sıra metin şerhi örnekleri de yayımlanmıştır. Neşredilen metin şerhlerinin dikkat çekici örneklerinden biri de yakın zamanda yayımlanan *Şiiristan* isimli antolojik mahiyetteki eserdir.

Kitabın ön sözünde yer alan bilgiye göre on yıl süren bir çabanın ürünü olan *Şiiristan*’da 91 şaire ait 265 şiir bulunmaktadır (Doğan, 2017, s. 13). Kitapta kimi şiirler sadece nesre çevrilmiş, kimi de hem nesre çevrilmiş hem de şerh edilmiştir. İzahı yapılan ilk şiir Kaşgarlı Mahmut’un *Dîvânu Lugâti’t-Türk*’ünden alınmış beş dördlüktür. Son olarak da 1893’te vefat eden Osman Şems’in üç gazeli şerh edilmiştir.

Şiiri nesir diline aktarılan/şerh edilen her şairin önce kısa (bir sayfayı geçmeyecek kadar) bir biyografisi verilmiştir. Şiirler şerh edilirken önce şiirin metni verilmiş, ardından nesre çeviri ve şerh yapılmıştır. Diğer bazı şerhlerde olduğu gibi önce kelimelerin anlamları verilmemiştir. Bunun sebebi de -muhtemelen- eserin benzerlerine oranla hacimli olmasıdır.

Şairlerin şiirlerinden seçim yapılırken sadece gazeller değil; mesnevi, kaside, gazel, murabba’, tahmîs, müseddes, kıta, terkîb-i bend, tercî-i bend nazım şekilleriyle de örnekler verilmiştir. Ayrıca, Fuzûlî’nin *Şikâyetnâme*’si ile Sinan Paşa’nın *Tazarru’nâme*’si gibi mensur eserlerden de örnekler içermektedir.

Araştırmacılar ve meraklılara fikir vermesi açısından kitaptaki şair kadrosunun ve şiir sayılarının dökümünü vermenin yararlı olacağı kanaatindeyim. Şairler ve şiir sayıları şöyledir: Kâşgarlı Mahmud (1 şiir), Ahmed-i Yesevî (2 şiir), Mevlana Celaleddîn-i Rûmî (3 şiir), Hacı Bektaş-ı Velî (1 şiir), Şeyyad Hamza (1 şiir), Yunus Emre (1 şiir), Hoca Dehhani (2 şiir), Ahmedî (3 şiir), Süleyman Çelebi (1 şiir), Gülşehrî (1 şiir), Kadı Burhaneddin (7 şiir), Zeynep Hatun (1 şiir), Ahmed-i Dâî (2 şiir), Şeyhî (6 şiir), Seyyid Nesîmî (4 şiir), Murâdî (Sultan II. Murad) (2 şiir), Hakîkî (2 şiir), Karamanlı Nizâmî (3 şiir), Avnî (Fatih Sultan Mehmed) (4 şiir), Melîhî (2 şiir), Dede Ömer Rûşenî (2 şiir), Cem Sultan (2 şiir), Ahmed Paşa (7 şiir), Tacizade Cafer Çelebi (2 şiir), Ali Şir Nevaî (2 şiir), Hamdullah Hamdî (2 şiir), Necâtî (7 şiir), Adlî (II. Bayezid) (2 şiir), Harîmî (Şehzade Korkut) (2 şiir), Dukakinzade Ahmed (2 şiir), Ahî (2 şiir), Hatâyî (3 şiir), Güvahî (1 şiir), Hayretî (4 şiir), Gelibolulu Sun'î (1 şiir), İshak Çelebi (1 şiir), Usûî (2 şiir), Zatî (2 şiir), Fuzûlî (9 şiir), Hecrî (5 şiir), Hayâlî (9 şiir), Sehâbî (5 şiir), Muhibbî (Kanunî Sultan Süleyman) (3 şiir), Celîlî (2 şiir), Behîştî (3 şiir), Emrî (3 şiir), Bursalı Rahmî (3 şiir), Aşkî (3 şiir), Taşlıcalı Yahyâ (2 şiir), Mostarlı Ziyâî (3 şiir), Nev'î (3 şiir), Bâkî (6 şiir), Bağdatlı Rûhî (1 şiir), Gazâyî (Tatar Giray Han) (1 şiir), Süheyli (3 şiir), Mantıkî (2 şiir), Nef'î (6 şiir), Şeyhülislâm Yahyâ (3 şiir), Fehîm-i Kadîm (2 şiir), Cevrî (2 şiir), Şehrî (2 şiir), Nâilî-i Kadîm (5 şiir), Nâmî (5 şiir), Neşâtî (3 şiir), Nâlî (4 şiir), Fevzî (1 şiir), Besnili Nehcî Dede (2 şiir), Nazîm (1 şiir), Fasîh (3 şiir), Nâbî (5 şiir), Nedîm (12 şiir), Râsîh Ahmed (1 şiir), Arpaeminizade Samî (2 şiir), Şeyhülislâm İshâk (6 şiir), Nahîfî (3 şiir), Şeyhülislâm Es'ad (4 şiir), Koca Râgıp Paşa (2 şiir), Esrar Dede (1 şiir), Şeyh Galip (6 şiir), Muvakkitzade Pertev (2 şiir), Sünbülzade Vehbî (2 şiir), Enderunlu Fâzıl (1 şiir), Hoca Neş'et (3 şiir), Enderunlu Vâsîf (1 şiir), Keçecizade İzzet Molla (2 şiir), Leskofçalı Galip (2 şiir), Osman Nevres (5 şiir), Ziya Paşa (1 şiir), Yenişehirli Avnî (2 şiir), Osman Şems (3 şiir).

Görüldüğü üzere şairler seçilirken sadece şöhretli olanlara değil, az bilinenlere de yer verilmiştir. Bu durum, *Şiiristan*'ın, genellikle sadece meşhur şairlerin şiirlerini şerh eden diğer çalışmalardan farklı olduğunun bir göstergesidir.

Kitap, sadece Türk dili ve edebiyatı öğrencileri için değil, divan şiirini anlamak isteyen herkes için bir başucu kitabı niteliğindedir. Kitabı uzun emekler sonucunda hazırlayıp bizlere sunan Prof. Dr. Muhammet Nur DOĞAN'a Türk dili ve edebiyatı camiası adına teşekkür ederim.

KAYNAKÇA

- Doğan, M. N. (2017). *Şiiristan – izahlı ve şerhli divan şiiri antolojisi*. İstanbul: Yelkenli Yayınevi.
- Tarlan, A. N. (1934). *Şeyhi divanını tetkik 1*. İstanbul: Burhanettin Erenler Matbaası.
- Tarlan, A. N. (1936). *Divan edebiyatında tevhidler fasikül 1 - Ahmedî Şeyhî Sadrî Rabbânî*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Tarlan, A. N. (1936). *Divan edebiyatında tevhidler fasikül 2 - Fuzûlî-Nâbî*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Tarlan, A. N. (1936). *Divan edebiyatında tevhidler fasikül 3*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Tarlan, A. N. (1936). *Divan edebiyatında tevhidler fasikül 4 - tasavvufî tevhidler: umumî tasavvuf esasları*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Tarlan, A. N. (1936). *Şeyhi divanını tetkik 2*. İstanbul: Burhanettin Erenler Matbaası.
- Tarlan, A. N. (1937). *Metinler şerhine dair*. İstanbul: Suhulet Basımevi.
- Tarlan, A. N. (1985). *Fuzuli divanı şerhi*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.